

Salgótarján színházi élete

Salgótarjánnak nincs színháza, viszont dolgozóinknak színházi igénye egyre nő. Az esetenként városunkba ellátogató színházak (kezdetben a Honvéd Színház, majd a Bányász Színház, jelenleg az Állami Faluszínház, a debreceni Csokonai Színház) rövid időre, sokszor csak egy-egy estére elhozták ugyan a színházi levegőt, azonban ezzel még nem végezhettek állandó nevelő, művelő, de még állandó szórakoztató munkát sem. Állandó színházat pedig Salgótarján még nem bír el.

Igy városunk színházi igénye még csak kis mértékben van kielégítve, (de igen alacsony művészi és tartalmi nívón), változatlanul fennáll már 10 éve. Színházzal szemben támasztott igényünk igen nagy, — hogy úgy mondjam mennyiségileg, mert csak a könnyű, problémamentes színházi előadásokat keresik. Érthető, hiszen komoly igényességre színház városunk dolgozóit nem neveli, mert színház — nincsen. Ma már nem sok kívánság merülhet fel a vendégszereplésre ideérkező színházak előadásaival szemben, azok komoly, nívós, izléses kiállításúak. Öt-hat évvel ezelőtt ez még nem így volt. Akkor az ide látogató színházak nem igen pallérozták Salgótarján színházi kultúráját.

A mi helyzetünkben éppen itt van a színjátszó csoportok óriási jelentősége. Egy kicsit eltérően az általános céltől, feladattól, Salgótarjánban a színjátszó csoportoknak az üzemi és hasonló főfeladat mellett színházi levegőt is kell teremteni városunkban, a színházi igények »mennyiségi és minőségi« kielégítéséből is ki kell venni részüket.

Ez a feladat nem oldható meg a régi, műkedvelő szóval jelzett szórakoztató csoportok rendszere és munkája mellett. A műkedvelés ad hoc, saját magunk szórakoztatására összehozott kedves időtöltés volt, amelynek nevelő, oktató célja és eredménye, ha nagyrítkán volt is, csak véletlenül volt. Legtöbbször csak arra volt jó, hogy a különböző kulturális szervek évi jelentésében lehessen valamit jelenteni, valami szociális, vagy jókékony célra bevételt lehessen biztosítani. Ez a munka — őszintén szólva — olyan dolog volt, hogy inkább ne lett volna. A helyesen értelmezett, szervezett és vezetett színjátszó csoport munkája ezzel össze sem hasonlítható. Célját, módszerét, munkáját és teljesítményét tekintve sokkal több, sokkal különb.

Egy jelentős, városunk igényeihez mért csoportnak komoly szervezete, munkaterve, célja van. Komoly célkitűzései mellett pártos, szocialista kultúra irányelvei szerint él és dolgozik, állandó fejlődést keresve. Nemcsak a színházi igények egyre fokozódó kielégítéséért dolgozik, de tagjai, szervezeti egysége fejlődését, tökéletesítését éppen az előbbieik miatt állandóan fokozza.

Salgótarján színjátszó csoportjai felszabadulásunk után rendkívül gyorsan keltek életre, lendültek bele a munkába, sajnos, a megkívánt nívóra, célra nem igen fejlődtek fel. Általában csak abban különböztek a régi műkedveléstől, hogy gyakrabban, harsányab színekkel, több támogatással szerepeltek. Egyedül az Acélárugyár Petőfi színjátszó csoportja tudott ezen felülemelkedve, szervezeten, üzemi feladatai mellett színházi erényeket is felmutatni. Helyenként, hosszabb-rövidebb időre a Zagyvapálfalvai Űvegyár színjátszói is mutattak hasonló erényeket.

A többi csoport bizony leginkább megelégedett a rendszerelen, olcsó sikereket biztosító előadásokkal s ha komoly műveket látunk is ezek színlapjai között, az előadások nem sokban multák felül a derék vidéki műkedvelői előadások színvonalát.

Ha városunk igényeihez mért színjátszói teljesítményről, ezt biztosító munkáról akarunk beszélni, csak a Petőfi színjátszók munkáját említhetjük. Sajnos, a sokra hivatott, a Népművészeti Intézet támogatását élvező Központi Csoport (Stúdió) ez évben egy előadás után vezetési és szervezeti hiányosságok miatt tovább nem működött.

Nem véletlen hogy — különösen a felszabadulást követő években városunk dolgozói többre becsülték a Petőfi színjátszók előadásait, mint az itt vendégszereplő színházak munkáját. Ez csak az utóbbi időben

változott, amióta az idejára színházak produkciója valóban színházat jelent.

Salgótarján dolgozóinak színházi kultúráját, színházi igényeit évek óta csak a Petőfi színjátszók munkája jelenti, elégíti ki. Így a város színházi igényességét és műveltségét csaknem egyedül ez a csoport emelte, fejlesztette. Hogyan?

E téren alig tapasztalható szervezett, rendszeres, időt, fáradságot valóban nem kímélő munkát végez ez a kis kollektíva. Nemcsak azzal, amit produkálnak, de azzal a sok gyakorlással, iskolázással, önképzéssel, amit a maguk műveltségének, mesterségbeli tudásuk fejlesztésének érdekében végeznek.

Érdemes végigfűzni a Petőfi színjátszók felszabadulás óta végzett munkáján bemutatón. Isten császár, paraszt (ösbemutató a szerző jelenlétében), Éjjeli menedékhely, Tartuffe, Ember tragédiájának IV. színe. Férjek iskolája, Fetornyok, Néró, Lear király, Moszkva jellem, Csehov jelenetek, Kisunokám, Revizor, Liliomfi, A kertész kutyája, Luxemburg grófja. A kőszívű ember fiai és ezek mellett még sok egyfelvonásos zenés vígjáték, szórakoztató műsorok. Ez a szakosztály is természetesen a műkedvelő színjátszásból nőtt ki. Azonban a csoport tagjai már az 1940-es években bizonyos szervezeti életet kezdeményeztek, egyéni és együttesi művészi fejlesztést vezettek be. Ez a törekvésük a felszabadulás után teljes lendülettel indult fejlődésnek. Színjátszó iskolák, helyi és pesti előadók, tanulmányutak, gyakorló délutánok, szakmai előadások jelzik azt az utat, amelyen a színházat jelentő munkáig eljutottak. A csoport utánpótlásának rendszeressége, új tagok állandó szervezése, nevelése fontos feladattá vált. Rendkívül fontos volt az is, hogy megszervezték, kiépítették a műszaki részleget, olyan feladatokat, de egyúttal megbecsülést is biztosítottak számukra, amely nélkül színházi munka el sem képzelhető. A Petőfi színjátszók gyakorló délutánjai előadások színvonalával és látogatottságával vetekedtek. Itt mutatták be a fiatalok régebbi tagok is azokat a jeleneteket és részleteket, amelyekkel tudásukat, rutinjukat kívánták fejleszteni. Dobogóra került így egy-egy részlet a Csongor és Tündéből, Peer Gyntből, Bánk bánból. Az ember tragédiájából, Romeo és Júliából, Szentivánéji álomból, Cyrano de Bergeracból. Bűn és bűnhődésből, Tiszazugból stb., stb. A gyakorlások mellett azzal az eredménnyel is járt a kezdeményezés, hogy a szereplők és hallgatók, ha részletekben is, de megismerkedtek a világirodalom kitűnőségeivel.

A szakosztály gyors emelkedése természetesen magával hozta a kiépített szervezetet és vezetést. Szakosztályvezető, dramaturg, könyvtáros, műszaki vezető rendező, játékmesterek irányítják és vezetik a csoport munkáját. Rendszeres tervek készülnek évről-évre, részletes munkaprogramjuk van minden időre. Ennek alapján ütemezik, végzik a színpadi, műszaki, nevelő és gazdasági munkát. Itt-ott átmenetileg kiesett időre náluk is lazult ez a szervezeti élet, de tíz év óta nem tértek el ettől. És éppen ezért különös, hogy a város többi, ugyancsak értékes erővel rendelkező csoportjai nem vették még át ezt a formát, megelégedtek a könnyű, felszínesebb munkát és eredményt jelentő működéssel.

A város dolgozóit, hivatott kultúraktiváit érthetően magasabb követelményt, igényt támasztanak a petőfistákkal szemben. Ez nem egészen helyes. Nem a magasabb követelmény, de az, hogy **csak velük szemben**. Ez nem szolgálja a több csoport fejlődését, a város általános színházi kultúrájának emelését.

Itt szólnunk kell a sajtónk színházi, színjátszó előadásokról hozott beszámolóiról is. Általában városunkban az az irányzat, ne bántsunk senkit, rosszat ne írjunk, hiszen a színjátszók dolgozók, akik munkájuk után társadalmi munkában dolgoznak a kultúráért. Csak úgy írnak lapjaink, hogy jó és jobb eredményekről számolnak be, a gyenge eredményt legfeljebb az sejteti, hogy a feladat nagyságáról és nehézségéről emlékezik meg a cikk. A hibákat konkrétan nem táriák fel, nevelő, útmutató kritikát keveset olvashatunk. Így a színjátszók nem kapnak útmutatást, segítséget, mi szolgálja tehát fejlődésüket? A helyes beszá-

molók mellett még más célt is szolgál a kritika. A beszámolók idővel az irodalomtörténet adataivá válnak, adatok, amelyekből egy város, egy társadalom, egy művészeti ág történetét állíthatjuk össze. Az egyhangú, sablon-kritika nem az igazat tükrözi, s az azokból épülő történet valótlan lesz. Az sem lehet alapja ennek az irányzatnak, hogy a dolgozók a munkapadok mellől jönnek a színpadra, így kell az ő teljesítményüket mérni. Ez az álláspont a színjátszó csoport munkáját a műkedvelősi formájára szállítja le. Azt mondtuk, a színjátszó csoportoknak városunkban különleges feladatuk van. Ez a különleges feladat a dolgozók igényeiből fakad. A kritikának ezt az igényt is figyelembe kell venni. Elismerjük, hogy ennek az igénynek figyelembevétele a színjátszók feladatát teszi nehezebbé, de mégsem mellőzhető, mert különben a dolgozók igényeit igyekszünk visszaszorítani, aláértékelní. Sajátunkban a színjátszók teljesítményének méltatásánál egy kritikai színtet kell kitűzni, s ahhoz mérten jóindulatú, a hibák őszinte feltárásával nevelőhatású, de azonos mértékkel mérő bírálattal kell a beszámolókat hozni. Természetesen útmutatással, a javulást, fejlődést biztosító módszerek ismertetésével, irodalmi, szakmai tanáccsal kell segíteni a csoportokat.

Nagyon fontos. — eddig teljesen figyelmen kívül hagyott feladata van e téren a népművelési szerveinknek. Összefogni a város csoportjait, közös munkatervet kidolgozni, vagy az egyes csoportok munkaterveit összehangolni, szakmai, kultúrpolitikai tanácsokkal szolgálni, tapasztalatcseréket, sajtóértekezleteket szervezni, stb., mind olyan feladat, amely a színjátszók fejlődését és ezzel a dolgozók igényeinek jobb kielégítését eredményezi. Ezt a munkát népművelési szerveinknek sürgősen el kell kezdeni.

Színház nélküli városunk kultúrigényét e téren jól, helyesen kielégíteni nehéz feladat. Csak a város valamennyi színjátszó csoportjának komoly, szervezett, fejlődést biztosító munkájával, a dolgozók művelődését, emelését szolgáló törekvésekkel a kultúr szervek, sajtó támogatásával; végeredményben a lerögzítendő helyes, minden érdekelt őszinte, együttes munkájával lehet és kell elérnünk.

Nagyobb termésátlagok elérése megyénk viszonyai között

Az új szakasz politikájának mezőgazdaságunk fejlesztésével kapcsolatos legdöntőbb célkitűzése, hogy termésátlagainkat emeljük. Hogy ez a célkitűzés ne csak puszta kívánság maradjon, hanem azt meggyékben is teljes mértékben meg tudjuk valósítani, ismernünk kell azon termeléssel kapcsolatos tényezők érvényesülését, melyek megszabják, hogy adott klimatikus és talajviszonyaink között mely eljárások lesznek a leghelyesebbek, emelését szolgáló tényezőket milyen minőségben és mennyiségben kell nyújtánunk, hogy kultúrnövényeink igényét teljes mértékben kielégítsük.

Ezzel kapcsolatban az alantiakban áttekintő képet igyekszem nyújtani azon tényezőkről, melyek összességükben meghatározzák a termés nagyságát.

A termés mennyiségét meghatározó tényezőket két csoportba oszt-hatjuk. Egyrészt a növényfajta öröklöt és szerzett tulajdonságai önmagukban is befolyásolják a termés nagyságának kialakulását, de másrészt a külső tényezők, amilyenek a fény, hő, víz, tápanyag, stb. összességükben határozzák meg, hogy a növény belső tulajdonságai miként érvényesülhetnek.

Leghelyesebb lesz, ha röviden végigtekintjük azon termésalkalító tényezőket, melyek kölcsönhatásukban meghatározzák a termés létrehozását. Csak ezen tényezők teljes ismeretében és egymásra gyakorolt hatásában lesz gazdálkodásunk okszerű és termelési eljárásunka: célirányosan tudjuk irányítani, nem válik sötétben való tapogatózássá. Ez csak az esetben lesz módunkban, ha ismerjük az illető növényfaj, helyesebben: fajta igényét, melyet a külső tényezőkkal szemben támaszt.